

Bylo jednou jedno děvčátko, a to mělo čtyři bratry... tak začíná vyprávění úvodní úlohy letošního cyklu nedělní školy. Možná vás zarazí, že není přesně podle Bible. Je to však vyprávění, které je evangeliím věrnější, než lecjaké „doslovné“ převyprávění. Je věrné v tom, jak respektuje svět biblických svědků a zároveň ten svět otevírá všem, kdo do něj původně nepatřili. Pročtete si ho, pusťte si ho na tělo, dejte se inspirovat jeho vykladačskou poetikou. O to líp se vám pak příběhy o Ježíši budou vykládat podle jednotlivých evangelistů, tak, jak to sledují přípravy pro nedělní školu v letech 2017/18 a 2018/19.

Jak jsme zvyklí vnímat „Ježíše evangelií“?

Jako vypravěči a předavatelé evangelijních příběhů se nejprve ptejme sami sebe: Jak jsme zvyklí vnímat Ježíšovu postavu v souvislosti s jeho jednotlivými činy, slovy a příběhy? Jsou to slova a události, které prostě evangelisté převzali a s mírnými úpravami, které byly nutné pro pochopení, předali svým čtenářům? Anebo jsou jednotlivá evangelia svébytnými, samostatně promyšlenými díly, při jejichž tvorbě hrály důležitou roli otázky, konflikty a krize, které jednotlivá společenství kolem evangelistů prožívala? Souvisí tedy Ježíšova slova, činy a příběhy právě s přítomnou situací adresátů jednotlivých evangelií?

To by pak znamenalo, že Ježíš jako hlavní postava evangelia je postavou, jejíž nejdůležitější kontext neleží v minulosti, ale v přítomnosti. Jednoduše řečeno – každý evangelista píše pro svůj sbor, a to zásadně ovlivňuje způsob jeho mluvení o Ježíši.

Co z toho plyne – pro naše výklady pro vás i pro vaše vykládání dětem?

Učitelem je biblický text

Východiskem je biblický text „tak jak je“, jako zapsaný text, nikoli naše (ať už akademické nebo fundamentalistické) rekonstrukce či představy na základě archeologických vykopávek. *Toto podání je pro víru směřodatné.* Všimáme si, co text právě v této podobě chce říci.

Nebereme ovšem biblický text jako „dějepis“, ale jako svědectví víry, které chce vzbudit víru v Ježíše a Boží království a předat ji dalším a oslovit

je. Přitom sledujeme způsob, jakým se v textu pracuje s kontextem i s opakujícími se motivy.

Držíme se zásady, že *učitelem je (biblický) text*. Postaru se tomu říkalo vykládat Písmo Písmem. Proto tu důležitou úlohu hraje „postava vypravěče“, tzn. Marka, Matouše, Lukáše, Jana. *Proč své evangelium uspořádali a sepsali, tak jak je napsali?* Jakou podobu víry za jejich svědectvím smíme vidět/slyšet? To není jen otázka vykladačská, ale i katechetická. Vypíchnout „autory“ umožňuje lépe (zejména starším) dětem, aby se s textem a jeho problémy potkaly. A jestliže pak ve světě takto otevřeného textu současný posluchač či čtenář potká sílu a směr biblického poselství, nejde o žádný laciný výprodej biblického poselství.

Co při tomto čtení a předávání vynikne (jaksi mimoděk, nenásilně)?

Nemusíme harmonizovat různé varianty téhož příběhu a různé vykladačské linie. Spíš můžeme hledat odpovědi na otázky jako např. proč Lukáš vykládá při narození Páně o pastýřích, kdežto Matouš o mudrcích? Proč někomu stačí jeden mladík v bílém u prázdného hrobu, kdežto jiný tam potřebuje dva anděly a ještě zemětřesení? Odpověď nespočívá v tom, že jednotlivé scény smícháme dohromady nebo „zprůměrujeme“, ale že si všimneme, jakou vykladačskou linii tady ten který vypravěč záměrně sleduje. (Tuhle práci se samozřejmě pokoušíme udělat pro vás, teď jde jen o to, abyste se její výsledky nebáli s chutí užívat.)

Respektovat autoritu Zákona a proroků

Při výkladu novozákonních oddílů si poměrně důsledně snažíme všimnout návazností na starozákonní příběhy, motivy a souvislosti. Evangelisté totiž „při psaní“ evangelií neměli před sebou jen tradice o Ježíši, ale zrovna tak „Zákon a Proroky“ jakožto svatá písma první církve. Autory evangelií netrápila starost, aby příběh zapsali „tak jak doopravdy byl“. Důležitější pro ně bylo odpovědět na otázku, jak jejich svědectví o Ježíši respektuje autoritu starozákonních svědků. Vztah Nového a Starého zákona není totiž jednosměrný, ve smyslu „předpověď – naplnění“. Často to bývá právě naopak – Ježíšův příběh je potřeba číst „podle Písem“, tedy ve světle souvislostí a poměrně promyšleně vybíraných důrazů Starého zákona. Jinými slovy, Nový zákon odkazuje často „zpátky“ do Starého. Když církev zapomíná, že pro novozákonní svědky má Starý zákon autoritu Písma, nerozumí pak ani „svému“ Novému zákonu.

Obrazně řečeno, stává se jí to, co milovníku baletu, který nic neví o fotbale, který však uslyšel, že v Madridu hraje „Bílý balet“, a fotbalové utkání Realu Madrid interpretuje jako svéráznou inscenaci Labutího jezera. Nový zákon se – z hlediska jeho vlastních autorů – hraje na „starozákonním hřišti“: jeho slova, důrazy, myšlenkové struktury jsou pro apoštoly a evangelisty, jejich posluchače a často i jejich odpůrce (!) tou rozhodující normou a autoritou. Pěkně je to vidět např. na užití údaje „třetího dne“. Kdo ze Starého zákona neví, že to je „Hospodinův den obratu, kdy se teprve ukáže“, zůstane u něj jako u prostého časového údaje, kterým prostě není.

Katechetické čtení

Příběh evangelia dostává svou rozhodující podobu v prostředí církve. Je tu sbor toho kterého evangelisty, třeba už ve druhé či třetí generaci. Evangelista ho na jeho stále delší cestu uprostřed nových a nečekaných problémů katecheticky vybavuje stále delší evangelijní tradicí, zpracovanou na základě nových a nových zkušeností. Tak například příběh o strachu učedníků v bouři odráží strach církve uprostřed pronásledování. Stále důležitější roli hrají podobenství inspirující, co všechno užitečného můžeme dělat, než se pán/Pán vrátí – s tím, co nám tu zanechal. A především – *evangelium smíme přijímat a předávat jako příběh otevřený „kupředu“*. Nemusíme se k němu a do něj vracet, ale ono skrze své autory přichází k nám. Jen mu právě takto naslouchejme.

Uspořádání přípravky

Je v podstatě totožné jako v minulých letech.

Vzhledem k velkému důrazu na jednotlivá evangelia a jejich autory doporučujeme, abyste nepodcenili první hodinu nebo společnou bohoslužbu. Máte společně s farářem/farářkou možnost uvést celý sbor do tématu. „Na scénu“ můžete také přivést všechny čtyři postavičky evangelistů, které vás budou provázet celý tento rok a část roku příštího a pomohou vám rozlišit, který z evangelistů je autorem právě vyprávěného příběhu. První pololetí tohoto školního roku to bude postava evangelisty Marka.

Ztvárnit evangelisty můžete různým způsobem:

- mohou to být obrázky z flanelografu nebo vlastní tvorba,
- biblické postavičky nebo loutky,
- můžete mít pro každého evangelistu roucho jiné barvy, které oblékne vždy učitel či další pomocník,

- můžete vyzdobit stůl Páně nebo určené místo v kostele symbolem evangelisty nebo určenou barvou.

Okénko do bohoslužeb je formulováno dvojím způsobem – jednak jako rozhovor s evangelistou. Často obsahuje právě výše zmíněný kontext, na který evangelista způsobem svého vyprávění reaguje. Za Markem přicházejí děti nebo dospělí s otázkami, Marek sám uvažuje nad určitými situacemi, slyší zprávy, rozmýšlí se, jak má psát... Pokud byste váhali, zda kontext vzniku zařazovat přímo v nedělní škole, zvláště pokud máte hodně malé děti, je bohoslužba vhodným místem pro tento rozhovor. Je ho možno ztvárnit jako skutečný rozhovor (třeba právě k tomu budou ochotni konfirmandi nebo mládež), nebo ho přečíst jako kraťoučký příběh.

Přestože považujeme za důležité kontext vzniku evangelia vnímat, zařadili jsme i druhou možnost motivace či rozhovoru s dětmi v bohoslužbách, která je nezávislá.

Rituál: Již delší dobu se snažíme zařadit prvky, které budou jednotlivá setkání spojovat. Využijte navržené nebo si vymyslete svoje. Letos máte od nás k dispozici návrh společné recitace pro celé pololetí, dále písně, které propojují vždy dvě až pět setkání podle tématu. V některých hodinách najdete i další varianty. Pokud rádi pracujete se symboly, můžete využít velkou svíci, kterou budete zapalovat, když bude příběh vyprávět o Ježíši, atd.

Znázornění: *Plakát* s Markem si můžete stáhnout z katechetického webu.* Vytiskněte, slepte. V jednotlivých setkáních můžete políčka dokreslovat ilustrací vyprávěného příběhu, případně zapsáním verše k zapamatování apod. Na obrázku stojí Marek u prázdného hrobu, tzn. zná evangelium o Ježíšově vzkříšení, zná tradici jeho výroků (proto jsou v plakátu již nějaká slova), ale potřebuje svému sboru vyprávět celý, „plnokrevný“ příběh. Stejně tak můžete s dětmi vyrábět jejich vlastní svitky, viz úloha číslo 2 (*Vstup Ježíše na scénu*).

Přejeme vám i sobě, abyste při letošní práci s dětmi nad evangelijními příběhy potkali i vy sami něco z toho, čím končí úvodní příběh. Sestra, oslovená příběhy v podání čtyř jednotlivých bratrů uzavře: „Nejlepší bylo, že jste mi tenkrát dali mého bratra.“

Za katechetickou skupinu Marta Sedláčková a Tomáš Trusina

* http://katecheze.evangelnet.cz/static/dwn/dpns3_plakat-marek.pdf